

Tractatvs De Sacramentis Et Censvris

Hurtado, Gaspar

Moretus, 1633

Disputatio XXVI. De dispensatione Impedimentorum Matrimonij.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94788](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94788)

DISPUTATIO XXVI.

De dispensatione Impedimentorum Matrimonij.

CIRCA hanc disputationem supponimus Primò, dispensationem non esse interpretationem, qua iudicatur, ius aut votum hic & nunc non obligare ob aliquam causam, alias quilibet doctus in Iure & in voto posset dispensare; sed esse relaxationem, seu absolutionem Iuris aut voti: & quamvis dispensatio iuris facta absque rationabili causa sit illicita (quamvis forsitan non nisi venialiter) est tamen valida; quia conservatio Iuris pendet à voluntate illius qui illud tulit, ac proinde si nolit quòd perseveret respectu alicuius personæ, non perseverabit.

Secundò supponimus, potestatem dispensandi alicui commissam, seu delegatam à Principe, esse amplè interpretandam, quia ea commissio est fauor Principis; dispensationem verò factam, siue à Principe, siue à delegato, esse strictè interpretandam, quia est odiosa, utpote discessio à Iure communi, & causa discordantiæ intra membra eiusdem corporis mystici. Vtraque pars constat ex Regula 15. de Reg. Iuris, in 6. dum dicitur, *Odia restringi, fauores communè ampliari*. Vtraque tamen dicta pars variè ab alijs limitatur: de quo legendi sunt Sancius lib. 8. disp. 1. & 2. & Egidius disp. 33. dub. 3.

DIFFICULTAS I.

Utrum Pontifex dispensare possit in Impedimentis Matrimonij.

CIRCA impedimenta tantum impedientia conveniunt Doctores, Pontificem dispensare posse in illis quæ solo Iure Ecclesiastico impediunt (si aliqua talia perseverant) ut patet, & etiam in voto, quamvis ex natura rei seu Iure naturali impediatur: id tamen potest commissione extraordinaria Christi, superaddita officio Summi Pastoris & legislatoris Ecclesiastici, quæ Ioann. 21. illis verbis, *Pascite oves meas*, agnoscitur Pontifici concessa ad remittendum nomine Dei obligationem ortam ex voto ipsi Deo facto; & quia hæc superaddita est Pontifici, non absolute, & in destructionem, sed tantum in ædificationem, idè voti dispensatio absque rationabili causa spiritali cedente in ædificationem erit inualida.

Addimus, Pontificem etiam dispensare posse in sponsalibus initis cum vna, quæ suo Iure naturali impediunt contrahere cum altera: quia, ut diximus Disput. VII. Diffic. III. dispensare potest in matrimonio rato, ac proinde à fortiori etiam in sponsalibus, extraordinaria tamen & superaddita Christi commissione: quod etiam ob dictam rationem non efficitur validè, nisi ex rationabili causa spiritali cedente in ædificationem, ut si timeatur priorem sponsam futuram sponso occasionem peccandi, aut si ex matrimonio cum posteriori speretur pax publica.

Circa impedimenta dirimentia etiam conue-

niunt Doctores, Pontificem posse in impedimentis solo Iure Ecclesiastico dispensare, ut patet; non tamen posse in impedimentis Iure naturali dirimentibus, in quo Doctores communiter conveniunt: quia Pontifex id non potest auctoritate ordinaria Superioris, purè humani, ut patet; neque extraordinaria aliqua, & superaddita Dei commissione, quia non constat eam à Christo accepisse. Vnde non potest dispensare in impedimento impotentia perpetua, neque in impedimento ligaminis, neque in impedimento consanguinitatis in linea recta adhuc in remotissimo gradu, quia hæc tria dirimunt Iure naturali; neque in impedimento erroris, quia ille dirimit ex defectu consensus, quem Pontifex supplere non potest, bene tamen in impedimento consanguinitatis in linea transversali in quocumque gradu, & in impedimento cognationis spiritalis, & legalis, & etiam affinitatis in quacumque linea, & in quocumque gradu, & in impedimento solemnisi voti castitatis, & in impedimento Ordinis sacri, & in omnibus alijs dirimentibus, quia omnia alia, præter quatuor primò dicta, dirimunt solo Iure Ecclesiastico.

Addimus contra Sancium lib. 8. disp. 7. ut optime Molina disp. 624. & Egidius disp. 33. dub. 4. Pontificem non posse dispensare in radice matrimonij quoad effectus sæculares, sed solum quoad Ecclesiasticos, id est, prolem illegitimam, quæ talis est, quia concepta ex matrimonio nullo ob impedimentum Iure Ecclesiastico dirimens, non posse habitare ad ea officia sæcularia, ad quæ illegitimus est inhabilis Iure civili; quia non potest auferre dictam inhabilitatem, non tollendo illegitimationem; & hanc nequit tollere, quia nequit tollere radicem illius; quia nequit efficere, matrimonium non fuisse nullum: posse tamen habitare ad officia Ecclesiastica, quia quamvis nequeat auferre illegitimationem, ex qua oritur inhabilitas ad illa, potest tamen inhabilitatem ipsam immediate & in se ipsa tollere, quia Iure Ecclesiastico oritur ex illegitimatione, in qua etiam Pontifex dispensare potest.

DIFFICULTAS II.

Utrum Episcopus dispensare possit in Impedimentis Matrimonij.

CIRCA impedimenta dirimentia conveniunt Doctores, Episcopum non posse ordinariè in impedimentis dirimentibus dispensare, quia introducta sunt aut Iure naturali, aut à Pontifice, aut à Concilio Generali, quibus Episcopus inferior est.

Addimus ordinariè, quia pro foro conscientie posse aliquando, ex tacita Pontificis concessione, in his quæ Iure naturali non dirimunt, docent Sancius l. 2. disp. 40. Egidius disp. 33. dub. 3. Basilii lib. 8. cap. 13. Vasquez l. 2. disp. 178. c. 2. & iam communiter Doctores, tunc scilicet, quando matrimonium est bona fide saltem vnius contractum,

Z z tractum,

tractum, & publicè, & impedimentum est occultum, & separatio coniugum nequit fieri absq; magna famæ iactura, aut scandalo, aut alio magno inconueniente, & nequit ad Pontificem iri, neque ad alium habentem priuilegium dispensandi, aut si adiri potest, dispensatio tamen differri nequit absque probabili periculo peccandi, quod iam videtur certum, postquam Pontifici constat id fieri ab Episcopis in dictis casibus pro foro conscientia; quia id sua taciturnitate approbare præsumitur. Id quoque posse Episcopum, etiam ante contractum matrimonium in casu necessitatis, si non pater aditus ad Superiorem, vt quando quis est morti proximus, & vult legitimare filios, vel restaurare honorem concubinæ, vel pro bono pacis, docent Sancius & Basilius. Id tamen, quod potest Episcopus, non potest Vicarius Episcopi, nisi ex peculiari commissione Episcopi, vt aduertunt Sancius, & Egidius & Basilius.

Sancius.
Egidius.
Basilius.

Id quoque in casu dictæ necessitatis potest Legatus à latere in sua Prouincia, quia in ea eandem habet potestatem, quam Episcopus in suo Episcopatu, quamuis non maiorem, vt aduertit Egidius vbi suprâ, & Henriquez lib. 12. cap. 3.

Egidius.
Henric.

Commissarius quoque Bullæ Cruciatæ potest pro foro conscientia dispensare cum his qui bona fide, saltem alterius, inualidè contraxerunt ob afinitatem occultam, ortam ex fornicatione, etiam in primo gradu, vt iterum validè contrahant, admonito tamen ignaro impedimenti, quod prius matrimonium fuit nullum, quamuis non sit necessarium ei manifestare causam nullitatis. Id autem Commissarius potest, quamuis Pontifex sit præfens, quia hoc illi conceditur absque aliqua limitatione: de quo legi possunt Sancius lib. 3. d. 62. & Basilius.

Sancius.
Basilius.
Glossa.
Card. Host.
Henric.
Alexand.

Addunt tamen Glossa, Cardinalis Hostiensis, Henriquez & Alexander in cap. Quia circa. de Consanguinitate, Episcopum post matrimonium contractum, dispensatione impedimenti subreptitiè obtemperata, posse dispensare in eo impedimento, confirmando dispensationem Pontificis; & id probabile censet Basilius.

Valentia.
Basilius.

Id verò quod addunt Valentia disp. 10. q. 5. punct. 5. & Basilius, nempe, Episcopum posse dispensare in impedimentis dirimentibus superuenientibus matrimonio iam contracto, impedimentibus petitionem debiti, vt possit licitè peti, absque sufficienti fundamento dicitur; id tamè quoad afinitatē potest pro foro conscientia Commissarius Bullæ Cruciatæ, & etiam possunt Patres nostræ Societatis quibus id fuerit commissum à Prouinciali, & alij Religiosi Mendicantes, qui nobiscum communicant in priuilegijs.

9

Circa impedimenta tantum impediencia conueniunt Doctores, Episcopum non posse dispensare in voto absoluto castitatis perpetuæ, neque in voto Religionis, quia sunt Pontifici reseruata, vt consuetudo ostendit; potest tamen in voto celibatus, seu non contrahendi matrimonium, vt contra Nauarrum & Valentiam docent Sancius & Egidius, quia votum hoc non est castitatis simpliciter, seu totalis; & etiam potest in voto suscipiendi Ordinem sacrum, quia non est castitatis, quamuis admittatur esse annexum Ordini sacro; & etiam in voto coniugis non petendi debitum, quia etiā votum hoc non est castitatis simpliciter.

Sancius.
Egidius.

Henric.
Valentia.

Id verò quod addunt Henriquez & Valentia,

nempe, Episcopum dispensare posse cum his qui post votum castitatis simpliciter contraxerunt matrimonium, vt possint licitè petere, falsum existimamus; quia id esset dispensare in aliquo substantiali voti castitatis simpliciter, quo etiam post matrimonium tenentur, quamuis teneantur redere dum matrimonium perseverat, id tamen ex priuilegio Pontificis possunt Patres nostræ Societatis quibus Prouincialis commiserit.

Addimus, vt optimè Henriquez, Episcopum non posse dispensare in sponsalibus, quamuis rationabilis causa; quia nullo fundamento potest facultas hæc Episcopo attribui, quia per sponsalia acquiritur ius iustitiæ ad corpus alterius, quod Episcopus nulla causa auferre potest.

DIFFICULTAS III.

Quæ sint iustæ causæ ad dispensandum in Impedimentis Matrimonij.

Supponimus Primò, dispensationem in impedimentis Iure tantum humano introductam, factam absque causa ab eo qui habet potestatem ordinariam dispensandi, esse validam, quamuis illicitam; dispensationem verò voti & sponsalium, quæ sit potestate extraordinaria, & superaddita à Christo Domino, non solum esse illicitam, sed etiam nullam; sicut etiam dispensationem in impedimentis, quamuis Iure tantum humano introductis, factam sine causa ab eo qui tantum habet potestatem delegatam ad id.

Supponimus Secundò, vt dispensatio sit licita aut valida (quando, vt sit valida, requiritur causa) non requiri causam quæ sufficiat ad eximendum ab ipso Iure, aut à voto; alias dispensatio non esset ablatio Iuris aut voti, sed interpretatio cessationis, sed tantum requiri causam, quæ sufficiat vtque rationabiliter eximatur per ipsum Superiorem. Quæ autem causa ad hoc sufficiat, iudicio prudentis discernendum est: grauior tamen requiritur ad dispensationem arctioris impedimenti, vt ex se patet. Et, ceteris paribus, facilius dispensandum est cum Magnatibus & Potentibus, quam cum alijs; quia Ecclesiæ expedit eos habere propitios & fauentes.

His ergo suppositis, ad legitimam dispensationem impedimentorum dirimentium Iure tantum Ecclesiastico introductorum, tres causæ communiter assignantur à Doctores, quarum quælibet est sufficiens ad illam. Prima est extinctio aut impeditiio grauis litis aut discordia. Secunda est, quando quis absque graui incommodo nequit inuenire nuptias sibi dignas, nisi cum cognata, aut cum ea inter quam & inter ipsum est impedimentum cuius petitur dispensatio, vt quando quis nequit illam in proprio oppido inuenire. Tertia est defectus dotis competentis, cuius defectus femina nequit inuenire maritum sibi dignum, nisi cum inter quem & ipsam est impedimentum. Et idem est si vir defectu substantiæ nequeat inuenire uxorem sibi dignam, nisi eam inter quam & ipsum est impedimentum.

Præter has tamen tres etiam sunt plures alie, quæ etiam sufficiunt, vt aduertunt Sancius lib. 3. disp. 19. Henriquez l. 12. c. 3. & Egidius disp. 13. dub. 5. Prima est conseruatio familiæ illustris intra eundem sanguinem; quia id non parum expe-

dit bono publico. Secundò est conseruatio amplissimarum diuitiarum intra eandem familiam, ne causà dotis distrahantur ad aliam, quia id etiam expedit bono publico. Tertia est excellentia meritorum erga Ecclesiam, siue petentis dispensationem, siue eius in cuius gratia petitur, quia æquum est, ut qui de Ecclesia sunt bonè meriti, eius benignitatem experiantur. Quarta est magna pecuniæ quantitas ad opera pia, præsertim quando impedimentum non est adeò arctum. Possunt quoque esse aliæ plures, quæ sufficiant, quæ iudicio prudentis discernendæ sunt.

13 Addimus Primò, aliquando plures causas aggregatas sufficere, quatum singule non sufficiunt. Addimus Secundo, facilius posse dispensari in impedimento post matrimonii bona fide saltem vnus publicè celebratù, imò tunc regulariter sufficere, fuisse contractum, quia ex separatione contrahentium grauius incommoda regulariter oriuntur, præsertim quando matrimonii fuit consummatum, & maxime, quando iam fuit proles genita.

Ad validè autem dispensandum in votis quibus matrimonium impeditur, seu prohibetur, necessaria etiam est rationabilis causa iudicio prudentis discernenda, qualis est spes publicæ pacis, aut quoddam materia voti sit facta periculosa vuenti, siue ob occasiones moraliter inevitabiles, siue ob scrupulos, siue ob fragilitatem, aut quoddam sit dubium, an fuerit validè promissa Deo, vel an fuerit satis maturè promissa: & etiam ad validè dispensandum in sponsalibus, ut possit contrahi cum altera, est necessaria causa arbitrio prudentis discernenda, qualis est si timeatur, priorem sponsam futuram esse occasione peccandi sponso, aut si ex matrimonio cum altera speretur publica pax, aut extinctio vel impeditio grauium discordiarum.

14 *Sancius. Basilus.* Obseruandum est, ut optimè Sancius lib. 8. disp. 30. & Basilus lib. 8. cap. 26. si causa motiua (qua Pontifex motus fuit ad committendum Ordinario dispensationem) existat, quando commissio ipsa fit à Papa, valere commissionem, etiam si, quando mittitur ad curiam Romanam pro commissione, non existat, & non valere, quando non existit causa eo tempore, quo fit commissio à Papa, quamuis antè, quando mittebatur, existeret: quia concessio commissionis innititur existentie causæ motiue. Deficiente tamen causa motiua ante dispensationem factam ab Ordinario ex commissione Papæ, dispensationem postea ab Ordinario factam esse nullam; quia cum iam non possit licitè fieri ab Ordinario, quia fieret absque causa, non est mens Pontificis ut fiat, imò, ut docent Sancius ubi suprà, & Egidius disp. 33. n. 94. contra P. S. v. Gratia. n. 6. & contra Basilium, dispensationem, deficiente causa motiua post ipsam dispensationem factam ab Ordinario, antequam matrimonium fiat, reddi nullam; quia deficiente causa motiua, nequit dispensatio perseverare licita, ac proinde mens Pontificis est quod non valeat: sicut etiam deficiente causa motiua, ob quam fuit facta dispensatio ad comedendum carnes, adhuc tantum pro vno die, cessat dispensatio; perseverat tamen dispensatio, ut aduertunt dicti Doctores, quamuis causa motiua minuat, & ita ut ante dispensationem non esset sufficiens, dum magna ex parte maneat: quia minor causa sufficit, ut gratia semel concessa perseveret, quam vt de nouo concedatur.

DIFFICULTAS IV.

Utrum dispensatio, in cuius petitione exprimitur falsum, aut reticetur verum, sit nulla.

16 *S*upponimus, duplicem esse causam conducentem ad concessionem dispensationis, vnā motiuā, seu finalem principalem; alterā impulsuā, seu finalem minùs principalem. Motiua (quæ etiam absolute dicitur *finalis*, quia est principalis) est illa, quæ expressa ita de facto mouet ad concedendam dispensationem (siue sola, siue simul cum alijs) ut si illa non exprimeretur, non concederetur dispensatio, vel saltem non concederetur nisi cum aliquibus limitationibus. Impulsua verò est illa, quæ non mouet ad concessionem dispensationis, id est, non conducit ut concedatur, sed tantum impellit, id est, tantum conducit ut facilius concedatur; seu quod idem est, non conducit ad substantiam concessionis, sed tantum ad modum; & consequenter ex eo quoddam causa impulsua non exprimitur, non negabitur dispensatio. Et eadē proportionem qua sunt, & distinguuntur causa motiua & impulsua ad concessionem, etiam sunt & distinguuntur ad negationem dispensationis; quia illa est causa motiua seu finalis ad negationem dispensationis, quæ si exprimitur, mouebit ad negationem dispensationis (siue ipsa sola, siue simul cum alijs) impulsua verò est, quæ quamuis exprimitur, non mouebit ad negandum dispensationem, sed tantum ad facilius negandum.

17 Hoc ergo supposito, conueniunt Primò Doctores, quando in petitione tacetur aliquid verum, quod Iure præcipitur exprimi, etiam si tale verum tantum pertineat ad causam impulsuā, efficiere dispensationem nullam. Ita Sancius lib. 8. disp. 21. *Sancius. Conatti.* & Couarruias lib. 1. Variarum, cap. 20. Et efficaciter deducitur ex cap. *Si mori proprio*. 23. de Præbendis, in 6. Et ratione constat, quia tunc conceditur dispensatio dependenter ab expressione illius veri tamquam à conditione. Addidimus, in petitione, quia id tantum est verum, quando dispensatio fit ad petitionem partis, & non quando fit motu proprio Pontificis, ut patet ex dicto cap.

18 Conueniunt Secundo, quando in petitione exprimitur aliquid falsum, aut tacetur aliquid verum, quod pertineat ad causam motiuā concessionis, aut negationis dispensationis, efficiere dispensationem nullam, etiam si quod tacetur Iure non præcipitur exprimi, quia tunc error aut ignorantia dat causam concessionis, ac proinde concessio est subreptitia seu obreptitia (est enim subreptio idem ac error dans causam concessionis) & consequenter est nulla, ut constat ex cap. fin. de Filijs Presbyterorum, in 6. quia dispensatio fit dependenter tamquam à conditione ab existentia motui, quod exprimitur, aut à non existentia motui ad negandum, quamuis non cuiuscumque motui, sed tantum motui quasi substantialis & intrinseci, & per se ad rationabilem & prudentem concessionem aut negationem, quale ad concessionem dispensationis impeditur est spes publicæ pacis, & non motui, quod per accidens se habet ad rationabilem concessionem aut negationem dispensationis, quale est amicitia aut inimicitia petentis dispensationem cum ipso dispensante.

Est tamen difficultas, An taciturnitas veri, aut expressio falsi pertinentium ad causam impulsivam efficiat dispensationem nullam, quando verum, quod taceretur, non præcipitur exprimi.

Angelus v. *Rescriptum*. n. 3. Tabiena q. 3. n. 4. Abbas, & alij in cap. *Ex parte*. 14. de Conuers. coniugat. partem affirmatiuam tuerentur. Et in primis, taciturnitatem veri pertinentis ad causam impulsivam ad negandam dispensationem, efficere dispensationem nullam, deduci videtur ex dicto cap. *Si motu proprio*. & ex cap. *Si proponente*. 42. de Rescriptis, dum in eis concessio præbenda dicitur nulla, quoties eam impetrans tacuit se habere aliud beneficium, quantumvis paruum; & tamen quamuis possessio beneficii parui exprimeretur, nõ auerteret Pontificem à concessione præbendæ. Quod verò expressio falsi pertinentis ad causam impulsivam ad concedendam dispensationem, efficiat eam nullam, deduci videtur ex eo, quòd in omnibus dispensationibus & rescriptis saltem tacitè inest hæc conditio: *Si petitis veritate nitatur*, ut constat ex cap. 2. de Rescriptis.

Sancius.
Covarru.

Sancius verò & Covarruias ubi suprà partem negatiuam tradunt, & meritò: quia tunc error aut ignorantia non est in causa ut fiat dispensatio, quia quamuis verum illud non taceretur, & quamuis falsum illud non exprimeretur, etiam fieret dispensatio, cum non pertineat ad causam motiuam, ut supponimus, sed ad impulsivam: ergo tunc dispensatio non est subrepticia, ac proinde neque nulla. Quod etiam est verum; quamuis taciturnitas veri, aut expressio falsi, fiat ex malitia & fraude, nisi in rescriptis iustitiæ ad lites terminandas, quia in his in pœnam fraudis & malitiæ, qui tacuit verum, aut expressit falsum, quamuis pertinet ad causam impulsivam, priuatur beneficio rescripti in totum, dispositione seu iure positiuo cap. *Super literis*. 20. de Rescriptis, quamuis non ante sententiam Iudicis, ut aduertit Sancius num. 74.

Sancius.

Ad fundamentum aduersariorum pro priori parte desumptum ex duobus illis capp. respondemus, conditionem illam, *Si petitis veritate nitatur*, inesse rescriptis, quando veritas pertinet ad causam motiuam.

21

Quæ autem causa sit motiua, & per se, cuius expressio aut taciturnitas efficit dispensationem nullam; quæ verò non sit motiua, sed tantum impulsiva, aut si est motiua, sed non per se, & quasi substantialis, sed per accidens, cuius expressio aut taciturnitas non efficit dispensationem nullam, arbitrio prudentis discernendum est, aut ex qualitate causæ, aut ex consuetudine superioris in dispensando, aut ex alijs circumstantijs. Quòd si prudenter seu probabiliter discerni nequeat an causa sit motiua, & id maneat sub puro dubio, dispensatio censenda est nulla, ut contra Sancium & Covarruiam docent Molina disp. 173. & Egidius disp. 33. num. 93. quia impedimento certo non sufficit dispensatio incerti seu dubij valoris; in hoc enim dubio tutior pars, ea videlicet in qua nequeat esse peccatum, eligenda est.

DIFFICULTAS V.

Utrum taciturnitas copulæ habeat inter consanguineos aut affines, irritet dispensationem consanguinitatis aut affinitatis.

Conueniunt Doctores, copulam habitam inter consanguineos aut affines post dispensationem expeditam ab Ordinario, cui fuit à Pontifice commissæ, non irritare dispensationem expeditam, ut patet; quod etiam Congregatio Cardinalium declarauit: imò copulam illam nulla egere dispensatione, adhuc Episcopi, non parci contra nonnullos docent (& merito) siue quia copula post dispensationem factam non est incestus, ut quibuldam placuit, siue quia, quamuis sit, iam tamen desuetudine desinit esse impedimentum.

Est tamen difficultas, An taciturnitas copulæ habeat ante concessionem, seu commissionem Papæ, irritet dispensationem consanguinitatis aut affinitatis.

Sancius lib. 8. disp. 25. Egidius disp. 33. n. 84. & plures alij docent irritare, quod etiam declarauit Congregatio Cardinalium apud Rebellum num. 122. & 149. Et probari potest Primò ex stylo Curiae, qui obtinuit, ut incestus exprimeretur in petitione. Secundò, quia copula illa expressæ efficit, ut dispensatio concedatur cum quibuldam limitationibus, nempe addita penitentia contrahentibus, & maiori compensatione pecuniæ; & quòd eo matrimonio per mortem dissoluto superstes non contrahat aliud: ergo taciturnitas copulæ, utpote pertinentis ad causam motiuam, efficit dispensationem nullam. Quod nonnulli etiam extendunt ad taciturnitatem copulæ habitæ inter cognatos cognatione spiritali, quod etiam Congregatio Cardinalium declarauit apud Rebellum num. 149.

Rodriguez Tomo 1. cap. 238. Vega Tomo 1. cap. 34. casu 97. Zavallos in Quæst. practico quæst. 737. Basilii lib. 8. cap. 17. §. 6. Salcedo Bernardus Diaz & Ouandus docent, non irritare, & non absque probabilitate; quia incestus neque est impedimentum, quod ratione sui eget dispensatione, ut patet; neque iure præcipitur exprimi, quia non præcipitur iure scripto, ut patet, neque iure introducto consuetudine, seu stylo Curiae, cum non semper exprimat ex consilio virorum Doctorum, quamuis aliquando ex consilio aliorum exprimat: & quando exprimitur, non est causa motiua ad negandam dispensationem consanguinitatis aut affinitatis. Et quamuis sit causa ad concedendam dispensationem cum supradictis additamentis, non tamen pertinet ad causam motiuam, quia illa non adduntur pro dispensatione consanguinitatis aut affinitatis, sed in pœnam copulæ expressæ. Congregatio verò Cardinalium in contrarium adducta, secuta est partem probabilem & tutiorem, sed fortan non probabiliorem.

Quòd si taciturnitas copulæ habeat ante commissionem Papæ, non dirimit dispensationem consanguinitatis, neque affinitatis, multo minus dirimet seu irritabit taciturnitas copulæ habitæ post

commissionem Papæ ante expeditionem dispensationis ab Ordinario: & si taciturnitas copulæ inter consanguineos & affines non irritat dispensationem, multò minùs irritabit taciturnitas copulæ inter cognatos spiritualiter.

Vnde quando in dispensatione non apponitur clausula illa, *dummodo copula non interuenierit*, dispensatio erit valida, quamuis copula taceatur; & contrahentes, quamuis ab Ordinario interrogentur, & sub iuramento, de copula habita, possunt sub æquiuocatione negare, quamuis copulæ adsit infamia, aut semiplena probatio; quia tunc non interrogat iuridicè, quia interrogat de re non pertinente ad dispensationem sibi commissam.

25 Quando verò clausula illa, *dummodo copula non interuenierit*, apponitur, & commissio Papæ facta est pro foro exteriori, quando copula Ordinario non plenè constat, quamuis sit infamia, aut semiplena probatio copulæ, & quamuis contrahentes interrogati negent illicitè (quia existente infamia, aut semiplena probatione, tenentur fateri) dispensatio ab Ordinario facta erit valida: quia quando Ordinario non constat plenè, non dicitur interuenisse copula modo sufficienti; quia cum commissio facta fuerit Ordinario in foro exteriori, seu iudiciali, etià clausula illa intelligenda est in eodem foro. Quòd si Ordinario copula plenè constet, & dispenseret, dispensatio erit nulla, quia clausula illa est conditionalis, quia commissio ei limitatur, ut dispenseret iuridicè dependenter à veritate iuridicè constante; ac proinde quando ei plenè constat copulam interuenisse, nequit validè dispensare. Et ob eadem rationes, quando in petitione exprimitur copula, & in commissione Papæ additur clausula illa, *dummodo copula illa habita non sit spe facilioris dispensationis*, dispensatio facta ab Ordinario erit nulla, si ipsi iuridicè constet ea spe fuisse habitam; erit tamen valida, si ei non plenè constet, quamuis verè fuerit sic habita.

26 Quando verò commissio Papæ sit pro foro conscientie, ut quando committitur discretio viro, & in ea ponitur, aut clausula illa, *dummodo copula non fuerit*, aut illa, *dummodo copula habita non sit spe facilioris dispensationis*, tunc dispensatio erit nulla in priori casu, si copula fuit verè habita, quamuis sit omnino occulta, & non constet commissario; & in posteriori, quando copula verè fuit habita dicta spe; quia tunc commissio fit commissario, ut dispenseret dependenter à veritate non habita copulæ, aut non habita dicta spe tamquam à conditione, dummodò spes sit exterius significata, & non tantum interius concepta, quia spes interius tantum concepta non subest humanæ potestati.

DIFFICULTAS VI.

Verum quando sunt plura impedimenta ad valorem dispensationis, requiratur omnium eorum expressio.

27 **C**onueniunt Doctores, plura impedimenta diuersæ rationis, & non connexa, v. g. consanguinitatem & affinitatem, esse necessariò in petitione ad dispensationem exprimenda; quia ex vna parte quodlibet impedimentum eget dispensatione, ac proinde quodlibet est Pontifici in peti-

tionem exprimendum; & ex altera parte, cum non sint connexa, vnum non exprimitur expressione alterius. Plura verò impedimenta connexa, quamuis diuersæ rationis, v. g. iustitiam publicæ honestatis ortam ex matrimonio rato, & affinitatem ortam ex consummatione eiusdem matrimonij, non esse necessariò in petitione exprimenda, sed sufficere exprimi illud quod supponit aliud, ac proinde in casu assignato sufficere exprimi affinitatem: quia hac expressa etiam exprimitur iustitia publicæ honestatis.

Est tamen difficultas Primò; An plura impedimenta non connexa, quando sunt eiusdem speciei & rationis, ut quando quis est consanguineus alteri ex duplici parte, sint necessariò exprimenda, ut dispensatio sit valida.

Henriquez lib. 12. cap. 10. partem negatiuam tuetur, loquens tam de affinitate quam de consanguinitate, & Petrus Ledesma in Summa, ubi de Matrimonio, cap. 27. Rodriguez & Vega loquentes de affinitate; quia tunc ob vnitatem subiecti affinitas, quamvis ex duplici parte pronens, est tantum vna, & etiam consanguinitas, quamvis ex duplici parte, est tantum vna.

Sancius verò lib. 8. d. 24. Agidius d. 33. dub. 6. Sanctus. Agidius. Basilus. & Basilus lib. 8. cap. 17. §. 5. partem affirmatiuam tradunt, & merito: quia tunc aut impedimenta sunt plura numero distincta totaliter, cum sint relationes respicientes diuersa extrinseca; aut si est tantum vnum impedimentum, tamen est habens plures gradus, quorum quilibet auferri potest alio remanente, sicut etiam vnus potest introduci ab alio; ac proinde non eo ipso, quòd est dispensatio vnus gradus, est dispensatio aliorum.

Secundò est difficultas, An quando plura impedimenta sunt necessariò exprimenda, necessariò sit exprimi simul in vna petitione, ut simul dispenserentur, an sufficiat separatim in diuersis.

Sancius lib. 8. disp. 23. & Ochagavia quæst. 10. docent, necessariò esse omnia illa exprimi simul in eadem petitione; quia quodlibet impedimentum fortius ligat, quando est coniunctum cum alijs, ac quando est abique illis; ac proinde non eo ipso, quòd Pontifex dispensat in aliquo impedimento existente in persona nullum aliud habente, dispensat in eo existente in persona illud habente coniunctum cum alio.

Henriquez lib. 12. cap. 3. & Sà v. Dispensatio. Henriquez. lib. 16. docent, non esse necessariò omnia simul exprimere in vna petitione, sed sufficere vno tacito, postea dispensando exprimere alterum, quia id non requiritur iure aliquo: quia non positiuo, ut patet; neque naturali, quia vnum potest auferri non ablato altero; ergo si pro dispensatione omnium sit sufficiens causa, poterit dispensatio separatim peti.

Nos tamen sub distinctione respondemus, nempe quando plura impedimenta sunt adeò diuersæ rationis, & disparata, ut quamuis coniungantur, nullum augeat indecentiam alterius ad matrimonium contrahendum, qualia sunt affinitas & votum, posse separatim peti dispensationem, quia tunc nullum sit strictius ex coniunctione cum altero: quando verò sunt eiusdem rationis, ratione cuius sunt impedimenta siue eiusdè rationis specificæ, ut duæ consanguinitates, quæ conueniunt in eo quòd sint coniunctio naturalis, ratione cuius sunt impedimenta; siue eiusdè rationis genericæ,

vt affinitas & cognatio (quæcumque illa sit) quæ conueniunt in eo, quod sint propinquitas, ratione cuius sunt impedimenta; tunc necessarium esse simul exprimi in vna petitione, quia tunc quodlibet fit strictius ex coniunctione cum altero (sicut quando in eodem subiecto sunt duo gradus calor, quilibet est fortior ex coniunctione cum altero, & non quando quilibet est in diuerso subiecto) ac proinde quodlibet difficilius soluitur, & dispensatur, & maiorem requirit causam. Vnde quod hæc posteriora impedimenta simul exprimantur, requiritur Iure naturali, seu ex natura coniunctionis eorum: quia quamuis etiam tunc possit vnum absque altero auferri, tamen difficilius, non tantum subiectiue, seu ex parte Pontificis, sed etiam obiectiue, seu ex parte impedimentorum, ob quod fieri potest, vt causa, quæ sufficit ad dispensandum in vno, quando est absque altero, non sufficiat, quando est cum illo, quamuis iam dispensato.

DIFFICULTAS VII.

Quomodo explicandi sint gradus cognitionis in petitione, vt dispensatio valida sit.

Conueniunt Doctores, ad valorem dispensationis impedimenti consanguinitatis, aut affinitatis, aut iustitiæ publicæ honestatis ex matrimonio rato, necessarium esse exprimi in quoto gradu sint, qui intendunt contrahere, & cuius linea: quia quodlibet impedimentum ex dictis strictius est in gradu propinquiori, & in linea recta, & maiorem requirit causam; & ad obtinendam dispensationem cuiuslibet impedimenti ex dictis Iure communi sufficere exprimi remotiorem gradum eorum qui inæqualiter distant à communi stipite proximo, quia verè tantum sunt in eo gradu.

32.
Pius V.

Nihilominus Iure peculiari Pij V. in Momi proprio, qui incipit, *Sanctissimus*, ad valorem dispensationis consanguinitatis & affinitatis requiritur, vt quædo propinquior stipiti proximo distat in primo gradu, etiam iste primus exprimatur, & non sufficiat expressio remotioris: quando verò propinquior distat in secundo, aut in tertio, & non exprimitur iste gradus, sed tantum tertius, aut quartus magis distantis, requiruntur à Pio V.

post obtentam dispensationem litteræ Pontificie declaratorie super propinquiori gradu non expresso in petitione, non ad valorem dispensationis (quia quamuis non dentur, erit valida) sed ad vitandum scandalum, quod solet in vulgo oriri, estimante duos inæqualiter distantes, v.g. alterum in secundo, & alterum in quarto, esse magis propinquos, quam si vterque distaret in quarto.

Vnde, vt aduertunt Sancius l. 8. disp. 24. n. 3. Filiucius part. 2. cap. 10. & Basilus cap. 17. §. 1. quando non timetur scandalum, potest licite contrahi matrimonium absque dictis litteris.

Observandum tamen est (in quo Doctores conueniunt) quando in petitione est error in gradu, vt quando exprimitur maior pro minori, v.g. tertius pro quarto, dispensationem esse validam, quia minor continetur in maiori, & qui dispensat in maiori, eo ipso dispensat in minori: quod intelligitur, quando maior & minor sunt eiusdem speciei, vt consanguinitatis aut affinitatis, quando sunt diuersæ speciei, dispensatio est nulla, vt si exprimitur secundus consanguinitatis pro tertio affinitatis; quia tunc minor tacitus non continetur in maiori expresso. Sicut quando est error in impedimento diuersæ speciei, quamuis exprimitur illud quod est maius, vt quando exprimitur consanguinitas pro affinitate, dispensatio est nulla, quia tunc vnum non continetur in altero, nec econtra.

Circa cessationem dispensationis, de quo disputant Sancius lib. 8. à disp. 17. & Basilus lib. 8. cap. 18. observandum est, in quo conueniunt Doctores, commissionem Papæ factam Ordinatio ad executionem dispensationis in impedimenti matrimonij, non expirare morte Papæ qui commissionem concessit, quando res non est integra, id est, quando iam commissarius cepit iuridice commissionem: imò etiam quando res est integra, id est, quando nondum incepit, vt contra Nauarrum & Sayrum docent Sancius l. 8. disp. 24. n. 87. Henriquez l. 1. c. 2. & Suarez de Censuris disp. 41. sect. 2. Imò quamuis commissio fuerit tantum viua voce concessa, quamuis ante mortem Papæ non fuerint litteræ expedite, valet pro foro conscientie, vt non pauci docent, quamuis non pro foro iudiciali, quousque litteræ expediantur nomine successoris. Nihilominus postquam litteræ expedite sunt nomine successoris, valet commissio à puncto concessionis. Et hæc de Sacramento & contractu Matrimonij sint satis.

TRACTA-